

B I A N C H I HERSTELRECHT COURANT

JAARGANG 2021

UITGEVER: VUYK EN CO INFO@VUYKENCO.NL

VOORBEELD VOOR ANDEREN

Lees het verhaal over herstel na een steekpartij op pagina 7

PRIMEUR: HERSTEL OP TV

Presentator Charles Groenhuijsen werkt aan een nieuwe televisieserie onder de werktitel Recht & Herstel. Daarin worden mediations, bemiddelingen en andere herstellvormen tussen daders en slachtoffers van misdrijven onderzocht en in beeld gebracht, zowel oude als actuele zaken. Groenhuijsen loopt al jaren rond met het plan en nu is de tijd rijp om het daadwerkelijk te realiseren. Streven is de serie vanaf het najaar van 2021 uit te zenden op NPO1. Idee en eindredactie: Simon Vuyk. Regie: Ary Schouwenaar. Producent: DYYM. Voor contact of cases: simonvuyk@dyy.nl.

Charles Groenhuijsen: 'Het grote publiek weet niet dat er zoiets als herstelrecht bestaat. Misdaad wekt altijd veel boze emoties op. Dat is begrijpelijk. Daar gaat het meestal over in de publiciteit. In deze televisieserie willen we mensen aan het woord laten die samen proberen een andere, meer positieve weg in te slaan. Voor veel kijkers zal dit een openbaring zijn. Kan het zo ook? De serie kan ertoe bijdragen dat meer slachtoffers en daders deze aanpak overwegen. Steeds meer betrokkenen en ook officieren van justitie, rechters en advocaten zien er het nut van in.'

DE LICHTSTE VORM

BENTE LONDON

In september 2021 bestaat buurtbemiddeling 25 jaar in Nederland. Inmiddels heeft 85% van de Nederlandse gemeenten deze manier van conflictoplossing omarmd en weten jaarlijks zo'n 18.000 (2019) bewoners de weg te vinden naar de buurtbemiddelingsorganisaties. Er zijn circa 3000 vrijwillige buurtbemiddelaars actief. Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) biedt hiervoor kennis, instrumenten en voorlichtingsmateriaal. 70% van de aanvragen wordt met succes opgelost. Buurtbemiddeling helpt burens en buurtgenoten om hun onderlinge ruzies op te lossen, overlast te beperken en onderlinge communicatie te verbeteren zonder dat daar een juridisch traject uit volgt. Denk aan geluidsoverlast, stank, tuinproblemen, verstoorde relaties, vernielingen. De impact is steevast groot. Twee buurtbemiddelaars begeleiden de gesprekken waardoor burens weer naar elkaar luisteren, oog krijgen voor de wensen en belangen van de ander en hun verstoorde relatie kunnen herstellen. Buurtbemiddeling is een zeer succesvol voorbeeld van burgerparticipatie. De voordelen zijn talrijk, zowel voor bewoners als instanties. Het is snel. Binnen twee weken na aanmelding wordt er een intake-

gesprek georganiseerd met de melder. Het is laagdrempelig en gratis en daarmee voor iedereen toegankelijk. Deelname is vrijwillig. Er is geen sprake van dossiervorming. Het voorkomt juridisering. Machtsverhoudingen zoals bij politie en justitie ontbreken. Er is geen sprake van belangenverstrengeling zoals bemiddeling door bijvoorbeeld woningcorporaties. De bemiddelaars zijn onafhankelijk. Partijen bedenken gezamenlijk oplossingen. Dit verhoogt het draagvlak sterk, in plaats van dat een buitenstaander een uitspraak doet waar iedereen zich vervolgens aan moet houden. Buurtbemiddeling is essentieel om verdere conflicten te voorkomen. Het is een vorm van de-escalatie. Een verbeterde burensrelatie is van groot belang, omdat je elkaar dagelijks blijft tegenkomen. Buurtbemiddeling is de lichtste vorm van herstelrecht. Goed en tijdig ingezet kan het veel leed voorkomen. Daarom moeten deze en andere vormen van herstelrecht veel beter bekend worden bij alle Nederlanders. Des te minder escalatie. Des te meer levensgeluk voor iedereen.

BIANCHI
HERSTELRECHT STICHTING

10 JAAR BIANCHI HERSTELRECHT STICHTING

Op 15 februari 2011 werd de Bianchi Herstelrecht Stichting opgericht met als hoofddoel het bevorderen van het herstelrecht in de lijn van het gedachtegoed van criminoloog Herman Bianchi (1924-2015). De stichting viert haar 10-jarig jubileum met de uitgave van deze tweede Bianchi Herstelrecht Courant. De gratis krant (oplage 5000 exx) belicht voortaan jaarlijks de stand van zaken in het herstelrecht. In deze editie o.a. een uniek arrest van het gerechtshof in Amsterdam, een minister die mediation in strafzaken 'indrukwekkend' noemt, spectaculaire initiatieven op scholen en universiteiten en praktijkvoorbeelden van de emancipatie van slachtoffers, nabestaanden en daders-met-spijt. In de verhalen is een aantal namen gefingeerd. Op pagina 8 staat een overzicht van alle auteurs.

PIRAMIDE VAN WALGRAVE

In 2019 won de Belgische criminoloog Lode Walgrave de Bianchi Herstelrecht Prijs (wetenschap). In deze Bianchi Herstelrecht Courant werkt hij zijn denken uit naar de ideale praktijk: een op herstel gericht misdrijvenrecht. Hij stelt daarbij een piramidevorm voor: met de oplossing van conflicten en spanningen in de kleinere informele samenlevingen zoals buurten, scholen en bedrijven als basis. Uit diverse bijdragen in deze krant blijkt dat dit in ons land geen utopie is maar de veelbelovende werkelijkheid. In Nederland verrijst een heuse Piramide van Walgrave

LEZERSVRAAG

Hoe vaak wordt in Nederland anno 2021, bij benadering, een conflict tussen burgers (van lichte burensruzie tot en met zware misdrijven) op herstelrechtelijke wijze afgewikkeld?

- a Iedere 3 à 4 seconden
- b Iedere 3 à 4 minuten
- c Iedere 3 à 4 uur

Zie ook rebus op pagina 6
Antwoord lezersvraag op pagina 7

CONSEQUENT DOORGEDACHT HERSTELRECHT

LODE WALGRAVE

Misdrijven veroorzaken leed en schade aan concrete slachtoffers en zetten de kwaliteit van het samenleven onder druk. Het lijkt logisch dat het antwoord op zulke gedragingen voorrang geeft aan het herstel van de nadelige gevolgen ervan. Het getuigt van respect voor het leed van de slachtoffers en geeft de dader de kans om zijn fout weer goed te maken. De in 2015

overleden Herman Bianchi, een van de grondleggers van het herstelrechtelijk denken, vroeg er kort na de Tweede Wereldoorlog al aandacht voor.

Onderzoek laat inmiddels ruimschoots zien dat de systematische bestraffing van daders van misdrijven meestal contraproductief is. Het leidt vooral tot meer menselijk leed, meer financiële kosten,

minder sociale ethiek, minder openbare veiligheid en een lagere kwaliteit van het sociale leven. Ook is het uitgangspunt van intentionele leedtoevoeging erg betwistbaar vanuit sociaal-ethisch oogpunt.

Deze argumenten voor herstelrecht vallen niet weg bij zeer ernstige misdrijven. Er is geen enkele principiële reden om dan het herstel naar de achtergrond te schui-

ven en eerst een vorm van wraakuitoefening uit te voeren, zij het in de gestroomlijnde vorm van het strafrecht. Trouwens, bij zeer ernstige misdrijven is de behoefte aan herstel misschien wel het grootst. De voorkeur voor herstelrecht moeten we dus consequent blijven doortrekken tot in het hart van de gerechtelijke respons zelf. (Lees verder op pagina 8)

DE FOTO

MIEKE WOUTERS

Een ruzie in een dorpskroeg escaleert. Martijn steekt Gerard neer. In zijn buik. Met een flink mes. Na de steekpartij brengt hij de nacht door bij een maat. De volgende dag meldt hij zich bij de politie. Martijn: 'Ik had geen ruzie met Gerard die avond, maar met een vriend van hem. Toen ik voor de tweede keer naar die kroeg ging is het helemaal uit de hand gelopen.' Gerard wordt ernstig gewond in het ziekenhuis opgenomen. Na zijn ontslag heeft hij nog maanden nodig om te revalideren. Zijn bedrijf gaat over de kop en hij raakt zijn huis kwijt.

Gerard: 'Ik heb heel veel pijn gehad. Bovendien had ik een eigen zaak die ik niet meer kon draaien. Dus financieel ga je helemaal naar de filistijnen. Ik heb nog wel geprobeerd te werken, maar dat ging niet. Dan moet je een uitkering aanvragen en moet je eerst opmaken waar je altijd zo hard voor gewerkt hebt: je gereedschap, geld. Ik had geen droog brood te vreten, ik had niks. Dat was vreselijk, nog erger dan wat er gebeurd was, zeg maar.'

Martijn krijgt vier jaar gevangenisstraf, waarvan hij twee jaar en acht maanden moet zitten.

In 2014-2016 organiseert Perspectief Herstelbemiddeling met de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) een zogeheten Herstelstafette: een tour langs alle Nederlandse gevangenis- en detentiefaciliteiten waarbinnen gedetineerden en personeel samen worden geïnformeerd over de gevolgen van delicten voor slachtoffers en de mogelijkheid van herstelbemiddeling. Martijn werkt in die periode in detentie hard aan verbetering en bezoekt een van de slachtoffer/daderdagen. Dat zet hem aan het denken.

Martijn: 'Ik dacht, ik kan wel vast gaan zitten, niets doen en wachten tot ik buitenkom, maar dat schiet niet op.' Hij beseft dat het verstandig zou kunnen zijn om een stap richting het slachtoffer te zetten. Via via heeft hij ook gehoord dat ze hem na zijn vrijlating willen gaan pakken. 'Gerard en ik komen allebei uit een wat ander milieu. Dus, dacht ik, we kunnen het maar beter meteen goed oplossen en dat het uitgesproken wordt, in plaats van dat we elkaar opzoeken en wie weet wat er dan gebeurt, weet je

wel? Daar had ik geen zin in.' Met een geestelijk verzorgster gaat hij in gesprek over de mogelijkheid van herstelbemiddeling. Zij meldt hem in 2016 aan. Bemiddelaar Petra Zoon van Perspectief Herstelbemiddeling gaat naar de Penitentiaire Inrichting voor een intake met Martijn. Hij wil Gerard laten weten dat hij spijt heeft en het graag uitpraten om vergelding of escalatie in de toekomst te voorkomen: 'Vrienden gingen zich ermee bemoeien, de boel opstoken. Dat zijn dingen die je niet wilt.'

Petra benadert Gerard. Hij is nog heel erg boos. Gerard: 'Ik was daar nog helemaal niet aan toe. Ik was nog vol van woede en wilde hem alleen maar uit de weg hebben. Dat heeft ook best wel lang geduurd. Ik werd al kwaad als we het over 'm hadden. Ik heb ook tegen Petra gezegd: dat doet ie alleen maar omdat zijn advocaat dat heeft aangegeven. Ik geloofde het gewoon niet.' Gerard heeft er geen vertrouwen in. Het verzoek komt te snel. Petra bespreekt het met Martijn die begrip toont: 'Ja, tuurlijk snapte ik dat. Het is niet niks wat er gebeurd was, toch? Dat lijkt me logisch.'

Maar na verloop van tijd ontstaat bij Gerard ruimte voor een ander gevoel. 'Op een tattoo-conventie sprak ik een man die zei: "Als je hem nou vergeeft, dan ben je er vanaf. Dan ben je die woede kwijt." Ik dacht eerst: die vent is knetter. Maar later ben ik daar toch over gaan nadenken. Als ik 'm wat aandoe, dan heeft dat heel veel gevolgen. Als ik 'm kan vergeven, dan ben ik er vanaf. Een hoop mensen om me heen zaten ook in de weekenden van: hij zit hier, ik heb 'm daar gezien... Dan ging ik helemaal over de rooie. Ik heb zelfs een keer iemand achtervolgd, omdat ik dacht dat hij het was. Die heb ik klem gereden maar toen bleken er andere mensen in die auto te zitten... Daarna heb ik besloten: ik wil af van die woede in mijn lijf. Ook heb ik tegen de moeder van Martijn gezegd dat ik met hem wilde praten. Maar zo makkelijk ging dat niet. Ze geloofden me niet. Ze dachten dat het een soort truc van me was. Via

Gerard (l) en Martijn (r).

Slachtofferhulp Nederland kwam ik toen weer bij Perspectief Herstelbemiddeling uit. Dat zag ik wel zitten, de eerste keer was Petra heel netjes bij me langs geweest. Ze had het rustig uitgelegd, was heel neutraal en koos geen partij.'

Het is inmiddels 2019. Ook Martijn laat het niet los. Hij is sinds enkele maanden vrij, woont begeleid en het gaat redelijk goed met hem. Hij heeft gehoord dat Gerard alsnog met hem wil spreken, maar weet niet of hij dat wel kan vertrouwen. Martijn bespreekt de mogelijkheid van herstelbemiddeling met zijn toezichthouder bij de reclassering. Die meldt hem aan bij Perspectief Herstelbemiddeling en voor de tweede keer pakt bemiddelaar Petra de zaak op. Alles is anders dan in 2016. Gerard: 'Petra en ik hebben het toen samen besproken. Een oorlog stopt pas als één van beide partijen een ander vergeeft. Ik moest er wel hard over nadenken, hoor. Maar ik dacht ook: in een kroeg gebeuren dingen. Hoe zou ik gereageerd hebben? Ik zou nooit een mes gepakt hebben, maar ik kon daar wel een beetje inkomen. Wat ik niet wilde, was dat die woede eruit zou komen als er bijvoorbeeld iets in het verkeer gebeurt. Of ik krijg ruzie met iemand. Ik moest toch op de een of andere manier van dat gevoel af. Van dat altijd kwaad zijn.'

Het besluit valt. Martijn en Gerard gaan elkaar ontmoeten. Petra spreekt met beide mannen goed door wat ze in het gesprek aan de orde willen stellen. Beiden willen

vooral rust. Geen dreiging meer, geen wraak. Dat is een goed uitgangspunt. Het gezamenlijke gesprek zal plaatsvinden op neutraal terrein, in een politiebureau. Gerard: 'Tevoren dacht ik dat ik misschien nog wel kwaad zou worden, maar het ging eigenlijk heel goed. Ik had me er ook wel op ingesteld. Dat had kunnen veranderen als hij heel stoer was gaan doen of bedreigingen had geuit, maar we hebben gewoon gesproken. En hij heeft toen ook oprecht zijn excuses aan mij aangeboden. Niet op een briefje, maar daar ter plekke. Dat heb ik geaccepteerd en we hebben elkaar een hand gegeven. Ik zei: "Ik vergeef het en dan is het klaar. En als we elkaar tegenkomen, dan is de spanning er vanaf."

Martijn: 'Ik was vooraf natuurlijk wel een beetje zenuwachtig maar dat is logisch. Dan kun je wel een grote en stoere jongen zijn maar het blijft toch een beetje spannend. Het was eigenlijk wel apart. Het ging heel rustig en we hadden een goed gesprek. Ik vroeg aan Gerard hoe het met hem ging en hij zei: "Naar omstandigheden wel goed." En daarna bespraken we vrij snel hoe we verder zouden gaan. Hij zei: "Ik wil gewoon weten dat ik rustig kan rondlopen en dat ik niet over mijn schouder hoeft te kijken." Dat wilde ik ook weten. Alle twee wilden we ons geen zorgen hoeven maken als we ergens naartoe zouden gaan.'

Gerard: 'Ik kreeg ook constant sms'jes van: hij loopt hier, hij zit daar. Al die sensatiebeluste mensen, daar werd ik doodziek van. Maar dit had men niet verwacht: dat ik met hem in gesprek zou

gaan en hem zou vergeven.'

Om een duidelijk signaal af te geven aan hun omgeving besluiten de twee mannen een foto te maken. Als bewijs dat ze de ellende achter zich hebben gelaten, dat hun conflict ten einde is.

Martijn: 'We hebben toen samen een foto gemaakt en die heb ik op Facebook gezet zodat iedereen kon zien dat het weer goed was. Want dat heb je natuurlijk ook in een dorp, he? Dat er van alles gezegd wordt. We hebben afgesproken dat we alle twee daar geen aandacht aan geven. Na het gesprek was ik echt opgelucht. Ik heb ook alleen maar positieve reacties gekregen. Niemand had dit verwacht in onze situatie. Dus ik denk dat het ook positief is voor andere mensen.'

Gerard: 'Martijn heeft de foto op Facebook gezet en de mensen die ik erover heb gesproken waren alleen maar positief. Die zeiden: dit is eigenlijk veel knapper of stoerder. Dit zegt heel veel over jou en hoe sterk je bent. En het is ook een goed voorbeeld voor anderen, he? Dat het ook zó kan. Als iemand nu wat bij me fikkt, dan ga ik me niet verlagen tot wat die ander heeft gedaan. Dan denk ik: je krijgt je karma wel, klaar.'

Martijn: 'Gelukkig is het allemaal goed gekomen en maak ik me er niet meer druk over. Ik heb een eigen huisje, een hond en binnenkort ga ik weer aan het werk. Ik houd me gewoon rustig en heb een normaal leven. Het is opgelost en goed geëindigd.'

Gerard: 'Ik heb nu alles weer op een rijtje, een huis, een hond en ben weer een beetje aan het sporten en doe wat vrijwilligerswerk. Ik heb het goed en ben gezond. Ik zeg altijd maar: als je niks mankeert, heb je heel veel wensen, maar als je ziek bent, heb je er maar één.'

MUZIEK EN HERSTEL

BENEDICT YOU CAN TELL ME NOTHING THAT I SHOULD DELUXE EDITION

In 1999 werd een 17-jarige jongen in Someren tijdens het stappen neergestoken door een onbekende. De gebeurtenis veranderde zijn leven. In 2020 bracht hij onder de artiestennaam Benedict het album *You can tell me nothing that I should* uit. Benedict: 'Het gaat zeker voor de helft over het incident.'

Mistaken For over de nacht zelf. *When We Were Young* over de periode erna. *New Blue Moon* gaat over de dader en hoe hij die nacht beleefd zou moeten hebben. In mijn optiek. Althans. De handelingen die hij heeft gedaan. Kort.' De muziek is onlosmakelijk verbonden aan zijn herstel. Benedict: 'Ik wil niet meer de slachtofferrol aantrekken, dat voelt niet goed, zo wil ik mezelf niet zien.' De dader wees een verzoek elkaar nog eens te ontmoeten af. Benedict respecteert dat: 'Hij is evengoed slachtoffer. Hij heeft het achter zich gelaten.' *You can tell me nothing that I should* imponeert. Een album met een boodschap. Benedict: 'Ik vind het mooi als ik iets kan betekenen voor andere mensen die een soortgelijk verhaal hebben. Vanuit het positieve.' Voor meer informatie: <https://benedict.amsterdam/>

Antwoord lezersvraag
voorzijde: b

WRAAK OF HERSTEL?

FOKKE JAGERSMA

Anno N. werd vroeger gepest, vanaf groep 7. Tijdens een poging het pestprobleem op te lossen beging hij een misstap waardoor hij in de gevangenis belandde. Hij voelt zichzelf nu — jaren later — nog steeds slachtoffer en ziet alle leerlingen, leraren en directeurs van de basisscholen in Nederland als 'daders'. Hij wil wraak. Iedereen moet ervaren wat hij vroeger heeft meegemaakt: niet samen spelen maar buitengesloten worden. Daarom *hackt* hij het digibord, zet het (buiten)speelgoed en de *tablets* achter slot en grendel en sluit zelfs de directeur op.

Deze fictieve misdaad wordt werkelijkheid voor de basisscholen die deelnemen aan het project *Anno N. fersus skoalbern* (Anno N. versus schoolkinderen) dat in het najaar van 2020 in Friesland is geïntroduceerd. De ambitie is het ook landelijk uit te rollen. Het project bestaat uit een *escaperoom* spel voor de hele basisschool: drie achtereenvolgende dagen, op de eigen locatie, één uur per dag.

Alles lijkt waar gebeurd. De leerlingen missen daadwerkelijk het digibord, de *tablets*, het speelgoed en worden zelfs geconfronteerd met de vermissing van hun directeur. Anno is een 'echte' vijand die net is ontsnapt uit de gevangenis. Erg spannend allemaal en dat is precies de bedoeling. De leerlingen (hoe jong ook) zien hem als dader maar herkennen gaandeweg ook steeds meer het slachtoffer in hem. Met name in de bovenbouw ontstaat dan al snel discussie: Is Anno nou dader of slachtoffer? Een deelnemende leerling uit groep 5 zei: 'Wij willen hem wel helpen, want hij is zelf ook gepest. Maar hij wil niet luisteren.' Door samen te werken lossen de leerlingen, zowel in de klas als schoolbreed, de problemen op. Zij laten Anno inzien dat naastenliefde leidt tot vrijheid.

Toch wordt hij aan het einde van deze drie dagen opnieuw ingerekend door de politie. Aan de verslaggever van het nieuws kan hij nog net zijn voorlopig laatste boodschap meegeven: 'Ik wil dat alle schoolkinderen zich bewust worden van de grote gevolgen van pesten die slachtoffers hun leven lang met zich mee moeten dragen.' Maar het project krijgt een vervolg. Anno zoekt, wat hij vroeger niet deed, nu wel contact met zijn slachtoffers. Aan de hand van een boek, geschreven in de gevangenis, legt hij

verantwoording af aan de leerlingen die zijn wraak moesten ondergaan. Zo probeert Anno inzicht te geven in waarom hij zo gepest is, om zichzelf én anderen voortaan te behoeden voor zulk gedrag en de grote gevolgen ervan. In een begeleidende lesbrief worden activiteiten omschreven om het gesprek in de klas aan te gaan over pesten en vriendschappelijke omgang, maar vooral ook over het herstellen van verhoudingen na misstappen zoals die van Anno. Hoe ga je om met situaties waarin jou onrecht is aangedaan, of juist wanneer jij een ander onrecht hebt aangedaan? Probeer je te herstellen? Of ga je, net als Anno in eerste instantie, voor wraak?

Anno N. is een project van Afûk, Cedin, Fers, GGD Fryslân, NHL Stenden, Omrop Fryslân en ROC Friesland College, in opdracht van de provincie Fryslân.

Meer informatie, praktijkvoorbeelden en gratis aanmelden kan via www.annon.frl.